

१६ सर्गः सा शब्दोऽत्र निपातः यद्यपीदृशं मन्त्रनिर्णये प्रहस्तेन नोक्तं सन्धानमेवास्तु परैरित्यादिना तथापि विभीषणवचनादनुमीयते तेनाप्ययमयाऽभ्युपगतइति रावणएवमाह तथाच विभीषणवचनम् युद्धाय राज्ञा सुभृतैरित्यादि ॥ २७ ॥

भ० अर्थेनेत्यादि । अर्थेन धनेन सम्भृताः पोषिताः अतो न वक्ष्यामः सन्धिमित्यर्थात् परं किन्तु युद्धं करिष्यामइत्येतत् प्रहस्तेनाप्युक्तं युद्धाय राज्ञा सुभृतैर्भवद्भिरिति विभीषणवचनस्य प्रागुपदर्शितत्वात् प्रहस्तेनापि विभीषणवचनमङ्गीकृतमिति भावः परमिति किन्त्वर्थेऽव्ययं ॥ २७ ॥

मानुषोनाम पत्काषी राजानं पुरुषाशिनां ।
योधयिष्यति संग्रामे दिव्यास्त्ररथदुर्जयं ॥ २८ ॥

ज०म० मानुषइत्यादि । मामेवं दुर्जयं मानुषोनाम पत्काषी पादाभ्यां गमनशीलः पदातिः सन् हिमकाषिहतिषुचेति पादस्य पदादेशः पुरुषाशिनां रक्षसां राजानं दिव्यास्त्ररथतया दुर्जयं दुरभिभवनीयं योधयिष्यति ॥ २८ ॥

भ० मानुषइत्यादि । पत्काषी पदातिः सन् मानुषोरामः संग्रामे दिव्येनास्त्रेण रथेन च दुर्जयं दुर्गमं राक्षसानां राजानं योधयिष्यतीति नाम कुत्सितमित्यर्थः नामेति प्राकाश्यसम्भावना क्रोधाभ्युपगमकुत्सनेष्वव्ययं पादाभ्यां काषितुं गन्तुं शीलमस्येति